ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 20ής Δεκεμβρίου 2017*

«Αίτηση αναιρέσεως – Κρατικές ενισχύσεις – Ψηφιακή τηλεόραση – Ενίσχυση για την ανάπτυξη της επίγειας ψηφιακής τηλεοράσεως σε απομακρυσμένες και λιγότερο αστικοποιημένες περιοχές – Επιδότηση υπέρ των διαχειριστών πλατφορμών επίγειας ψηφιακής τηλεοράσεως – Απόφαση κηρύσσουσα τα μέτρα ενισχύσεως εν μέρει ασυμβίβαστα με την εσωτερική αγορά – Έννοια της "κρατικής ενισχύσεως" – Πλεονέκτημα – Υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος – Καθορισμός – Διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών»

Στην υπόθεση C-81/16 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 2016,

Βασίλειο της Ισπανίας, εκπροσωπούμενο από τον M. A. Sampol Pucurull, την M. J. García Valdecasas Dorrego και τον A. Rubio González,

αναιρεσείον,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την P. Němečková καθώς και από τους É. Gippini Fournier και B. Stromsky,

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο τμήματος, C. Vajda, E. Juhász, K. Jürimäe (εισηγήτρια) και Κ. Λυκούργο, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική

Απόφαση

1 Με την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε, το Βασίλειο της Ισπανίας ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 26ης Νοεμβρίου 2015, Ισπανία κατά Επιτροπής (T-461/13, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2015:891), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή του με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως 2014/489/ΕΕ της Επιτροπής, της 19ης Ιουνίου 2013, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.28599 [(C 23/2010) (πρώην NN 36/2010, πρώην CP 163/2009)] που έχει χορηγηθεί από το Βασίλειο της Ισπανίας για την ανάπτυξη της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης σε απομακρυσμένες και λιγότερο αστικοποιημένες περιοχές (εκτός της Καστίλλης-Λα Μάντσα) (ΕΕ 2014, L 217, σ. 52, στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

2 Τα ιστορικό της διαφοράς εκτίθεται από το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 1 έως 22 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Για τις ανάγκες της παρούσας διαδικασίας το ιστορικό συνοψίζεται ως ακολούθως.

3 Η υπό κρίση υπόθεση αφορά σειρά μέτρων που έλαβαν οι ισπανικές αρχές στο πλαίσιο της μεταβάσεως από την αναλογική στην ψηφιακή ραδιοτηλεοπτική μετάδοση στην Ισπανία, για το σύνολο της ισπανικής επικράτειας, εξαιρουμένης της Comunidad Autónoma de Castilla-La-Mancha (Αυτόνομης Κοινότητας Καστίλλης-Λα Μάντσα, Ισπανία) (στο εξής: επίμαχο μέτρο).

4 Το Βασίλειο της Ισπανίας θέσπισε κανονιστικό πλαίσιο για την προώθηση της διαδικασίας μεταβάσεως από την αναλογική στην ψηφιακή ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, θέτοντας σε ισχύ, μεταξύ άλλων, τον Ley 10/2005 de Medidas Urgentes para el Impulso de la Televisión Digital Terrestre, de Liberalización de la Televisión por Cable y de Fomento del Pluralismo (νόμο 10/2005 περί θεσπίσεως επειγόντων μέτρων για την ανάπτυξη της επίγειας ψηφιακής τηλεοράσεως, την απελευθέρωση της καλωδιακής τηλεοράσεως και την ενθάρρυνση του πλουραλισμού), της 14ης Ιουνίου 2005 (BOE αριθ. 142, της 15ης Ιουνίου 2005, σ. 20562), και το Real Decreto 944/2005 por el que se aprueba el Plan técnico nacional de la televisión digital terrestre (βασιλικό διάταγμα 944/2005 περί εγκρίσεως του εθνικού τεχνικού προγράμματος για την επίγεια ψηφιακή τηλεόραση), της 29ης Ιουλίου 2005 (BOE αριθ. 181, της 30ής Ιουλίου 2005, σ. 27006). Το εν λόγω βασιλικό διάταγμα υποχρεώνει τους ιδιωτικούς και δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς εθνικής εμβέλειας να διασφαλίζουν, αντιστοίχως, ότι καλύπτουν το 96 % και το 98 % του πληθυσμού όσον αφορά τη λήψη της επίγειας ψηφιακής τηλεοράσεως (στο εξής: ΕΨΤ).

5 Για να καταστεί εφικτή η μετάβαση από την αναλογική τηλεόραση στην ΕΨΤ, οι ισπανικές αρχές διαίρεσαν την ισπανική επικράτεια σε τρεις χωριστές περιοχές, αποκαλούμενες, αντιστοίχως, «περιοχή I», «περιοχή II» και «περιοχή III». Η περιοχή II, την οποία αφορά η υπό κρίση υπόθεση, περιλαμβάνει απομακρυσμένες και λιγότερο αστικοποιημένες περιοχές, οι οποίες αντιστοιχούν στο 2,5 % του ισπανικού πληθυσμού. Στην περιοχή αυτή, οι ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί, ελλείψει εμπορικού ενδιαφέροντος, δεν επένδυσαν στην ψηφιοποίηση, με συνέπεια οι ισπανικές αρχές να θεσπίσουν δημόσια χρηματοδότηση.

6 Τον Σεπτέμβριο του 2007 το Consejo de Ministros (Υπουργικό Συμβούλιο, Ισπανία) θέσπισε το εθνικό πρόγραμμα για τη μετάβαση στην ΕΨΤ, στόχος του οποίου ήταν η επίτευξη ποσοστού καλύψεως του ισπανικού πληθυσμού από την υπηρεσία ΕΨΤ αντίστοιχου του ποσοστού καλύψεως του εν λόγω πληθυσμού από την αναλογική τηλεόραση το 2007, ήτοι ποσοστού καλύψεως άνω του 98 % του πληθυσμού αυτού και του συνόλου ή σχεδόν του συνόλου του πληθυσμού στις αυτόνομες κοινότητες της Χώρας των Βάσκων, της Καταλονίας και της Ναβάρρας (Ισπανία).

7 Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι καλύψεως που τέθηκαν για την ΕΨΤ, οι ισπανικές αρχές προέβλεψαν τη χορήγηση δημόσιας χρηματοδοτήσεως, ιδίως για τη στήριξη της διαδικασίας επίγειας ψηφιοποιήσεως στην περιοχή ΙΙ και, ειδικότερα, εντός των περιφερειών των αυτόνομων κοινοτήτων που βρίσκονται στη συγκεκριμένη περιοχή.

8 Τον Φεβρουάριο του 2008 το Ministerio de Industria, Turismo y Comercio (Υπουργείο Βιομηχανίας, Τουρισμού και Εμπορίου, Ισπανία) (στο εξής: MITC) εξέδωσε απόφαση με σκοπό τη βελτίωση των τηλεπικοινωνιακών υποδομών και τον καθορισμό των κριτηρίων, καθώς και της κατανομής της χρηματοδοτήσεως των δράσεων για την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας, στο πλαίσιο σχεδίου με τον τίτλο «Plan Avanza». Μέρος του προϋπολογισμού που εγκρίθηκε με την απόφαση αυτή διατέθηκε για την ψηφιοποίηση της τηλεοπτικής μεταδόσεως στην περιοχή ΙΙ.

9 Αυτή η ψηφιοποίηση πραγματοποιήθηκε μεταξύ των μηνών Ιουλίου και Νοεμβρίου 2008. Ακολούθως, το MITC μετέφερε κονδύλια στις αυτόνομες κοινότητες, οι οποίες δεσμεύτηκαν να καλύψουν τις λοιπές λειτουργικές δαπάνες από τους προϋπολογισμούς τους.

10 Τον Οκτώβριο του 2008 το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε να διαθέσει πρόσθετα κονδύλια για την επέκταση και τη συμπλήρωση της καλύψεως της ΕΨΤ στο πλαίσιο των προγραμμάτων ψηφιακής μεταβάσεως που έπρεπε να υλοποιηθούν κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους 2009.

11 Ακολούθως, οι αυτόνομες κοινότητες κίνησαν τη διαδικασία επεκτάσεως της ΕΨΤ. Για τον σκοπό αυτό, διοργάνωσαν δημόσιους διαγωνισμούς ή ανέθεσαν την επέκταση αυτή σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αυτόνομες κοινότητες ζήτησαν από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως να αναλάβουν την εν λόγω επέκταση.

12 Στις 18 Μαΐου 2009 υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή από τη SES Astra SA καταγγελία σχετικά με καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που θέσπισε το Βασίλειο της Ισπανίας προς διευκόλυνση της μεταβάσεως από την αναλογική τηλεόραση στην ΕΨΤ στην περιοχή ΙΙ. Κατά τη SES Astra, το καθεστώς αυτό περιελάμβανε μη κοινοποιηθείσα ενίσχυση, ικανή να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ της πλατφόρμας επίγειας ραδιοτηλεοπτικής μεταδόσεως και της πλατφόρμας δορυφορικής μεταδόσεως.

13 Με έγγραφο της 29ης Σεπτεμβρίου 2010, η Επιτροπή γνωστοποίησε στο Βασίλειο της Ισπανίας την απόφασή της να κινήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ διαδικασία σχετικά με το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων για το σύνολο της ισπανικής επικράτειας, πλην της Αυτόνομης Κοινότητας Καστίλλης-Λα Μάντσα, περιφέρειας για την οποία κινήθηκε χωριστή διαδικασία.

14 Ακολούθως, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση, το άρθρο 1 του διατακτικού της οποίας ορίζει ότι η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε στους διαχειριστές πλατφόρμας επίγειας τηλεόρασης για την ανάπτυξη, τη συντήρηση και την εκμετάλλευση του δικτύου ΕΨΤ στην περιοχή ΙΙ εφαρμόστηκε κατά παράβαση του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ και είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά, με εξαίρεση την ενίσχυση που χορηγήθηκε σύμφωνα με το κριτήριο της τεχνολογικής ουδετερότητας. Το άρθρο 3 του διατακτικού της αποφάσεως αυτής διατάσσει την ανάκτηση από τους διαχειριστές ΕΨΤ αυτής της ασυμβίβαστης ενισχύσεως, την οποία έλαβαν άμεσα ή έμμεσα.

15 Με τις αιτιολογικές σκέψεις της επίδικης αποφάσεως, η Επιτροπή εκτίμησε, πρώτον, ότι οι διατάξεις που είχαν θεσπιστεί σε κεντρικό επίπεδο και οι συμβάσεις που είχαν συναφθεί μεταξύ του MITC και των αυτόνομων κοινοτήτων αποτελούσαν τη βάση του συστήματος ενισχύσεων για την επέκταση της ΕΨΤ στην περιοχή ΙΙ. Στην πράξη, οι αυτόνομες κοινότητες εφάρμοσαν τις κατευθυντήριες γραμμές της Ισπανικής Κυβερνήσεως σχετικά με την επέκταση της ΕΨΤ.

16 Δεύτερον, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι το επίμαχο μέτρο έπρεπε να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Συναφώς, η Επιτροπή επισήμανε, ιδίως, ότι οι ισπανικές αρχές ανέφεραν μόνον την περίπτωση της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων,

προκειμένου να υποστηρίξουν ότι δεν υφίστατο κρατική ενίσχυση βάσει των προϋποθέσεων που έχει θέσει το Δικαστήριο με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, στο εξής: απόφαση Altmark, EU:C:2003:415). Εντούτοις, κατά την άποψη της Επιτροπής, δεν πληρούνταν η πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως αυτής (στο εξής: πρώτη προϋπόθεση Altmark), σύμφωνα με την οποία, αφενός, η δικαιούχος της ενισχύσεως επιχείρηση πρέπει να είναι πράγματι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας και, αφετέρου, οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένες. Εξάλλου, ελλείψει διασφαλίσεως του χαμηλότερου κόστους προς το γενικό συμφέρον της ως άνω αυτόνομης κοινότητας, δεν πληρούνταν ούτε η τέταρτη προϋπόθεση της εν λόγω αποφάσεως (στο εξής: τέταρτη προϋπόθεση Altmark).

17 Τρίτον, η Επιτροπή εκτίμησε ότι το επίμαχο μέτρο δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνιστά κρατική ενίσχυση συμβατή με την εσωτερική αγορά, βάσει του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, ΣΛΕΕ, παρά το γεγονός ότι το μέτρο αυτό αποσκοπούσε στην επίτευξη σαφώς καθορισμένου σκοπού γενικού συμφέροντος και ότι υφίστατο πλημμελής λειτουργία της οικείας αγοράς. Κατά την Επιτροπή, το εν λόγω μέτρο δεν συνήδε προς την αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας και, ως εκ τούτου, δεν ήταν σύμφωνο προς την αρχή της αναλογικότητας και δεν αποτελούσε πρόσφορο μέσο για να διασφαλιστεί η κάλυψη με ελεύθερα κανάλια για τους κατοίκους της περιοχής ΙΙ.

18 Τέταρτον, η Επιτροπή εκτίμησε ότι, εφόσον η εκμετάλλευση επίγειας πλατφόρμας δεν έχει οριστεί με επαρκή σαφήνεια ως δημόσια υπηρεσία, το επίμαχο μέτρο δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί βάσει του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

19 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 30 Αυγούστου 2013, το Βασίλειο της Ισπανίας άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως.

20 Προς στήριξη της προσφυγής του, το Βασίλειο της Ισπανίας προέβαλε πέντε λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως αντλείτο από παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως, ο οποίος προβλήθηκε επικουρικώς, αφορούσε το ζήτημα της συμβατότητας της επίμαχης φερόμενης ενισχύσεως με την εσωτερική αγορά. Ο λόγος αυτός αντλείτο από μη τήρηση των προϋποθέσεων εγκρίσεως του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, ΣΛΕΕ. Με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως, το Βασίλειο της Ισπανίας προέβαλε παραβίαση των διαδικαστικών κανόνων. Ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως, ο οποίος προβλήθηκε επικουρικώς, αφορούσε το αίτημα ανακτήσεως της ενισχύσεως και αντλείτο από παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της ίσης μεταχειρίσεως, της αναλογικότητας και της επικουρικότητας. Με τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως, το Βασίλειο της Ισπανίας προέβαλε, επικουρικώς, προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος ενημερώσεως όσον αφορά την ανάκτηση της ενισχύσεως.

21 Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τον πρώτο λόγο ακυρώσεως ως αβάσιμο.

22 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τα επιχειρήματα του Βασιλείου της Ισπανίας, βάσει των οποίων το επίμαχο μέτρο δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, διότι δεν παρείχε οικονομικό πλεονέκτημα στους δικαιούχους, καθόσον πληρούνταν οι προϋποθέσεις που έθεσε το Δικαστήριο με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415).

23 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση Altmark, σχετικά με τη εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τις σκέψεις 53 έως 78 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή εσφαλμένα θεώρησε ότι,

ελλείψει ρητού χαρακτηρισμού της επίμαχης υπηρεσίας, ήτοι της αναπτύξεως, της συντηρήσεως και της εκμεταλλεύσεως του δικτύου της ΕΨΤ στην περιοχή ΙΙ, ως δημόσιας υπηρεσίας, δεν πληρούνταν η εν λόγω προϋπόθεση.

24 Όσον αφορά την τέταρτη προϋπόθεση Altmark, σχετικά με την διασφάλιση του μικρότερου κόστους για το κοινωνικό σύνολο, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τις σκέψεις 79 έως 83 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν απέδειξε ούτε ότι ήταν εσφαλμένο το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι η προϋπόθεση αυτή δεν πληρούνταν, καθόσον το εν λόγω κράτος μέλος περιορίστηκε, κατ' ουσίαν, να προβάλει ότι, σε σύγκριση με τη δορυφορική πλατφόρμα, η επίγεια πλατφόρμα ήταν η πλέον αποδοτική λύση από άποψη κόστους, διότι υπήρχε ήδη η υποδομή για την επίγεια αναλογική τηλεόραση.

25 Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε επίσης, επί της ουσίας, τα επιχειρήματα του Βασιλείου της Ισπανίας σχετικά με προβαλλόμενη παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ καθώς και τους υπόλοιπους τρεις λόγους ακυρώσεως που αυτό προέβαλε και, κατά συνέπεια, απέρριψε την προσφυγή στο σύνολό της.

Αιτήματα των διαδίκων

26 Με την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε, το Βασίλειο της Ισπανίας ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

– να ακυρώσει την επίδικη απόφαση, και

– να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

27 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

28 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως που άσκησε, το Βασίλειο της Ισπανίας επικαλείται δύο λόγους αναιρέσεως.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

29 Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά τον έλεγχο του καθορισμού και της εφαρμογής από τα κράτη μέλη υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ). Ο λόγος αυτός υποδιαιρείται σε δύο σκέλη.

Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

30 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως που προέβαλε, το Βασίλειο της Ισπανίας επικρίνει τις σκέψεις 53 έως 78 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως που αφορούν τον έλεγχο, εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, της εκτιμήσεως της Επιτροπής βάσει της οποίας το θεσμικό αυτό όργανο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν πληρούνταν η πρώτη προϋπόθεση Altmark.

31 Αυτό το κράτος μέλος υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο στηρίζει τη συλλογιστική του σε εσφαλμένες παραδοχές, στο μέτρο που έκρινε, πρώτον, ότι δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη, πέραν του νομικού πλαισίου, το σύνολο των πράξεων των ισπανικών αρχών με τις οποίες οι οικείοι επιχειρηματίες επιφορτίσθηκαν με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, δεύτερον, ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν του είχε προσκομίσει καμία σύμβαση επιβάλλουσα υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας στους επιχειρηματίες αυτούς και, τρίτον, ότι καμία άλλη αυτόνομη κοινότητα πλην αυτής της Χώρας των Βάσκων δεν είχε προβάλει επιχειρήματα ικανά να αποδείξουν ότι η εκμετάλλευση του επίγειου δικτύου αποτελούσε δημόσια υπηρεσία. Εντεύθεν συνάγεται ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν προέβη σε επαρκώς εμπεριστατωμένη εξέταση προκειμένου να κρίνει αν οι ισπανικές αρχές είχαν υποπέσει σε πρόδηλη πλάνη κατά την άσκηση της διακριτικής τους ευχέρειας σχετικά με τον καθορισμό της επίμαχης ΥΓΟΣ.

32 Πρώτον, η ανάλυση του νομικού πλαισίου από το Γενικό Δικαστήριο είναι προδήλως εσφαλμένη. Συγκεκριμένα, ο Ley 32/2003, General de Telecomunicaciones (γενικός νόμος 32/2003 περί των τηλεπικοινωνιών), της 3ης Νοεμβρίου 2003, (BOE αριθ. 264, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σ. 38890), χαρακτηρίζει ρητώς ως ΥΓΟΣ την εκμετάλλευση των ραδιοτηλεοπτικών δικτύων και δεν είναι δυνατόν, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας, να θεωρηθεί ότι ο εν λόγω νόμος δεν ασκεί επιρροή με την αιτιολογία ότι εφαρμόζεται σε όλους τους επιχειρηματίες του κλάδου και όχι μόνο σε ορισμένους εξ αυτών.

33 Δεύτερον, οι πράξεις του εθνικού δικαίου και οι συναφθείσες από τις ισπανικές αρχές συμβάσεις όχι μόνο καθορίζουν την ΥΓΟΣ και αναθέτουν την εκτέλεσή της σε ορισμένους επιχειρηματίες, αλλά κάνουν επίσης ρητή αναφορά στην επίγεια τεχνολογία. Η Επιτροπή, ιδίως με τις αιτιολογικές σκέψεις 23 έως 36 της επίδικης αποφάσεως, και το Γενικό Δικαστήριο έλαβαν υπόψη τις εν λόγω πράξεις για να καταλήξουν στο συμπέρασμα της υπάρξεως κρατικής ενισχύσεως.

34 Συναφώς, το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία μπορούν να προσκομιστούν στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας, εν προκειμένω οι συμβάσεις με τις οποίες επιβάλλονται υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, δεν ασκούν επιρροή για τον έλεγχο της νομιμότητας αποφάσεως της Επιτροπής. Επιπλέον, στις διαδικαστικές υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούνται καταλέγεται η υποχρέωση της Επιτροπής να εξετάζει, με επιμέλεια και αμεροληψία, όλα τα συναφή στοιχεία και να αιτιολογεί την απόφασή της.

35 Εν προκειμένω, η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη τους δημόσιους διαγωνισμούς που διοργανώθηκαν σε ορισμένες αυτόνομες κοινότητες, οι οποίοι, όπως εξάλλου προκύπτει από την περιγραφή του επίμαχου μέτρου που διαλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, στις αιτιολογικές σκέψεις 32 έως 34 της επίδικης αποφάσεως, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του μέτρου αυτού.

36 Τρίτον, το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορούσε να αποφανθεί ότι καμία άλλη αυτόνομη κοινότητα, εκτός της Χώρας των Βάσκων, δεν απέδειξε τον χαρακτήρα της εκμεταλλεύσεως του επίγειου δικτύου ως ΥΓΟΣ, στο μέτρο που η Επιτροπή είχε εξετάσει δείγμα 82 δημόσιων διαγωνισμών προκειμένου να εκτιμήσει τη συμβατότητα της ενισχύσεως με την εσωτερική αγορά, όπως προκύπτει από την υποσημείωση 29 της επίδικης αποφάσεως. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο δεν εξακρίβωσε κατά πόσον η Επιτροπή είχε όντως εξετάσει όλα τα κρίσιμα στοιχεία για τον καθορισμό της επίμαχης δημόσιας υπηρεσίας.

37 Η Επιτροπή εκτιμά ότι το σκέλος αυτό είναι αλυσιτελές και, εν πάση περιπτώσει, απαράδεκτο και αβάσιμο.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

38 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως που προέβαλε, το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι ο έλεγχος του Γενικού Δικαστηρίου, όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση Altmark, πάσχει λόγω πολλαπλής πλάνης περί το δίκαιο.

39 Πρώτον, όσον αφορά την προβαλλόμενη πλάνη στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο κατά την εκτίμηση του εθνικού δικαίου, πρέπει να επισημανθεί ότι, με τη σκέψη 66 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε ακριβώς ότι ο γενικός νόμος 32/2003 χαρακτηρίζει την εκμετάλλευση των ραδιοτηλεοπτικών δικτύων ως «υπηρεσία γενικού συμφέροντος».

40 Ωστόσο, με τη σκέψη 67 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το γεγονός ότι μια υπηρεσία χαρακτηρίζεται στο εθνικό δίκαιο ως υπηρεσία γενικού συμφέροντος δεν σημαίνει ότι κάθε επιχείρηση που παρέχει την εν λόγω υπηρεσία έχει επιφορτιστεί με την εκτέλεση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, σαφώς καθορισμένων κατά την έννοια της πρώτης προϋποθέσεως Altmark. Εξάλλου, διαπίστωσε ότι από τον νόμο 32/2003 δεν προκύπτει ότι όλες οι υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών στην Ισπανία έχουν τον χαρακτήρα ΥΓΟΣ κατά την έννοια της αποφάσεως της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), και ότι ο νόμος αυτός ορίζει ρητώς ότι όλες οι υπηρεσίες γενικού συμφέροντος κατά την έννοια του εν λόγω νόμου πρέπει να παρέχονται υπό καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού.

41 Με τη σκέψη 68 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε επίσης ότι οι διατάξεις του γενικού νόμου 32/2003 χαρακτηρίζονται από τεχνολογική ουδετερότητα και ότι τηλεπικοινωνία αποτελεί η μετάδοση σημάτων μέσω κάθε δικτύου μεταδόσεως και όχι μόνο μέσω του επίγειου δικτύου. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, υπό το πρίσμα των διευκρινίσεων αυτών της ισπανικής νομοθεσίας, δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, στην εν λόγω νομοθεσία, η εκμετάλλευση επίγειου δικτύου ορίζεται ως δημόσια υπηρεσία κατά την έννοια της αποφάσεως της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415).

42 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο, στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, είναι αρμόδιο μόνο για να εξακριβώσει αν υπήρξε παραμόρφωση του εθνικού δικαίου, η οποία πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο πρόδηλο από τα στοιχεία της δικογραφίας (βλ., συναφώς, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, EU:C:2016:971, σκέψη 20 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

43 Ωστόσο, εν προκειμένω, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν επικαλέστηκε και, κατά μείζονα λόγο, δεν απέδειξε την ύπαρξη τέτοιας παραμορφώσεως του εθνικού δικαίου. Συγκεκριμένα, δεν υποστήριξε ούτε απέδειξε ότι το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε εκτιμήσεις προδήλως αντίθετες προς το περιεχόμενο των διατάξεων της σχετικής ισπανικής νομοθεσίας ή προσέδωσε σε κάποια από τις διατάξεις αυτές περιεχόμενο που προδήλως δεν είχε σε συνάρτηση με τα λοιπά στοιχεία της δικογραφίας.

44 Εξάλλου, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το Βασίλειο της Ισπανίας προβάλλει και ότι το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε εσφαλμένο νομικό χαρακτηρισμό του γενικού νόμου 32/2003, πρέπει να γίνει δεκτό, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 155 και 156 των προτάσεών του, ότι, λαμβανομένων υπόψη των αμφίσημων στοιχείων του εν λόγω νόμου που εκτίθενται στις σκέψεις 40 και 41 της παρούσας αποφάσεως, το συμπέρασμα του Γενικού Δικαστηρίου, σύμφωνα με το οποίο από τον εν λόγω νόμο δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται επίγειο δίκτυο έχουν επιφορτισθεί με υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας σαφώς καθορισμένες, σύμφωνα με την πρώτη προϋπόθεση της αποφάσεως της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), δεν πάσχει λόγω πλάνης περί το δίκαιο (σημερινή απόφαση Comunidad Autónoma del País Vasco κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-66/16 P έως C-69/16 P, σκέψη 102).

45 Δεύτερον, το μνημονευόμενο στις σκέψεις 33 έως 35 της παρούσας αποφάσεως επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

46 Συγκεκριμένα, πρώτον, σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει το Βασίλειο της Ισπανίας, το Γενικό Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε ότι δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη το σύνολο των πράξεων με τις οποίες οι ισπανικές αρχές ανέθεσαν την εκτέλεση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας στους οικείους επιχειρηματίες.

47 Αντιθέτως, από τις σκέψεις 69 έως 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας, σύμφωνα με το οποίο οι εν λόγω επιχειρηματίες έχουν επιφορτισθεί με την εκτέλεση τέτοιων υποχρεώσεων, μεταξύ άλλων, με τις δημόσιες συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών και των ισπανικών αρχών καθώς και με τις διοργανικές συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ της βασκικής κυβερνήσεως, της ενώσεως των βασκικών οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως και των τριών βασκικών επαρχιακών κυβερνήσεων.

48 Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, με τη σκέψη 71 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η παροχή δημόσιας υπηρεσίας μπορεί να ανατεθεί και διά συμβατικών πράξεων, εφόσον αυτές προέρχονται από δημόσια αρχή και έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, κατά μείζονα λόγο οσάκις με αυτές τις πράξεις συγκεκριμενοποιούνται υποχρεώσεις οι οποίες έχουν επιβληθεί εκ του νόμου.

49 Εντούτοις, με την εν λόγω σκέψη 71, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την επιχειρηματολογία του Βασιλείου της Ισπανίας, με την αιτιολογία ότι, εν προκειμένω, το τελευταίο δεν προσκόμισε καμία σύμβαση που να τεκμηριώνει την άποψη που προέβαλε και ότι ο χαρακτήρας της επίμαχης υπηρεσίας ως ΥΓΟΣ δεν δύναται, χωρίς άλλη διευκρίνιση εκ μέρους των αρμοδίων αρχών, να συναχθεί από μόνο το γεγονός ότι η παροχή της υπηρεσίας αυτής αποτελεί αντικείμενο δημόσιας συμβάσεως.

50 Επιπλέον, όπως προκύπτει από τη σκέψη 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τα επιχειρήματα του Βασιλείου της Ισπανίας όσον αφορά τις διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με την έλλειψη χαρακτηρισμού της εκμεταλλεύσεως επίγειου δικτύου ως δημόσιας υπηρεσίας στις διοργανικές συμβάσεις, με την αιτιολογία ότι οι διαπιστώσεις αυτές δεν αμφισβητήθηκαν ενώπιόν του από το Βασίλειο της Ισπανίας.

51 Δεύτερον, το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας, σύμφωνα με το οποίο εσφαλμένως το Γενικό Δικαστήριο του προσήψε ότι δεν προσκόμισε, στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας, καμία σύμβαση με την οποία να καθορίζονται οι υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας θα πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο, διότι απορρέει από εσφαλμένη ερμηνεία της εν λόγω αποφάσεως.

52 Συγκεκριμένα, αντίθετα προς όσα υποστηρίζει το Βασίλειο της Ισπανίας, το Γενικό Δικαστήριο δεν προσάπτει στο τελευταίο ότι δεν προσκόμισε τις δημόσιες συμβάσεις που ήταν απαραίτητες για την εκτίμηση της επίμαχης υπηρεσίας. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 77 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι το κράτος μέλος αυτό δεν μπορούσε να προσάψει στην Επιτροπή ότι στήριξε την ανάλυσή της στα πραγματικά στοιχεία που είχε στη διάθεσή της κατά την ημερομηνία εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, την οποία το Γενικό Δικαστήριο ορθώς υπενθύμισε στη σκέψη αυτή, η νομιμότητα αποφάσεως στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων πρέπει να εκτιμάται βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που μπορούσε να έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή όταν την εξέδωσε (βλ., μεταξύ άλλων, διάταξη της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, Albergo Quattro Fontane κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-227/13 P έως C-239/13 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2177, σκέψη 77 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

53 Τρίτον, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 159 των προτάσεών του, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα που αντλείται από το γεγονός ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε όλα τα κρίσιμα στοιχεία για τον καθορισμό της επίμαχης δημόσιας υπηρεσίας, στο μέτρο που η Επιτροπή

εξέτασε δείγμα 82 δημόσιων διαγωνισμών προκειμένου να εκτιμήσει τη συμβατότητα της ενισχύσεως με την εσωτερική αγορά. Συγκεκριμένα, το γεγονός αυτό δεν συνεπάγεται ότι κάποια άλλη αυτόνομη κοινότητα, εκτός της Χώρας των Βάσκων, απέδειξε ότι η εκμετάλλευση του επίγειου δικτύου έχει τον χαρακτήρα ΥΓΟΣ κατά την έννοια της αποφάσεως της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415).

54 Υπό το πρίσμα του συνόλου όσων προεξετέθησαν, πρέπει να απορριφθεί το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

55 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, το Βασίλειο της Ισπανίας επικρίνει, ειδικότερα, τις σκέψεις 81 έως 82 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον με αυτές το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στο πλαίσιο της εκτιμήσεώς του όσον αφορά την τέταρτη προϋπόθεση Altmark, ότι η σύγκριση με τη δορυφορική τεχνολογία δεν αρκούσε, στην περίπτωση της Χώρας των Βάσκων, για να αποδειχθεί ότι η επίμαχη επιχείρηση ήταν η πιο αποδοτική επιχείρηση.

56 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα επιχειρήματα του Βασιλείου της Ισπανίας δεν είναι σαφή και είναι απαράδεκτα ή, σε κάθε περίπτωση, αβάσιμα.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

57 Στο μέτρο που το υπό κρίση σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως αφορά προβαλλόμενη πλάνη στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο όσον αφορά τον έλεγχο της τετάρτης προϋποθέσεως Altmark, πρέπει να επισημανθεί ότι, λαμβανομένου υπόψη του σωρευτικού χαρακτήρα των προϋποθέσεων Altmark, το γεγονός ότι η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου περί μη συνδρομής μιας εκ των προϋποθέσεων αυτών είναι εσφαλμένη δεν μπορεί να προκαλέσει την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εφόσον, κατά τα λοιπά, η απόφαση αυτή δεν περιέχει πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά την εκτίμηση κάποιας άλλης εκ των προϋποθέσεων αυτών (σημερινή απόφαση Comunidad Autónoma del País Vasco κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-66/16 P έως C-69/16 P, σκέψη 49).

58 Εν προκειμένω, από την εξέταση του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο, απορρίπτοντας τα επιχειρήματα του Βασιλείου της Ισπανίας με τα οποία αμφισβητούνται οι διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στις αιτιολογικές σκέψεις 119 έως 126 της επίδικης αποφάσεως περί μη πληρώσεως της πρώτης προϋποθέσεως Altmark, δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο.

59 Υπό τις συνθήκες αυτές, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να κριθεί αλυσιτελές.

60 Συνεπώς, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

61 Το Βασίλειο της Ισπανίας προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι, με τις σκέψεις 101 έως 110 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά την ανάλυση της συμβατότητας της ενισχύσεως με την εσωτερική αγορά, κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, ΣΛΕΕ, στην οποία

προέβη, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο. Αυτό το κράτος μέλος υποστηρίζει ότι η συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου περιέχει πολλαπλά σφάλματα που αποδεικνύουν ότι ο δικαστικός έλεγχος που πραγματοποίησε το Γενικό Δικαστήριο δεν ήταν σύμφωνος προς τη νομολογία που απορρέει από την απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2005, Επιτροπή κατά Tetra Laval (C-12/03 P, EU:C:2005:87, σκέψη 39).

62 Πρώτον, το Βασίλειο της Ισπανίας θεωρεί ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έλεγξε προσηκόντως την ακρίβεια των στοιχείων στα οποία στηρίζεται η επίδικη απόφαση, καθόσον έκρινε, με τη σκέψη 104 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να παραθέσει λεπτομερή στοιχεία ως προς το δείγμα των δημόσιων διαγωνισμών που έλαβε υπόψη για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν τηρήθηκε η αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας. Συναφώς, η νομολογία που παραθέτει ως προς το ζήτημα αυτό το Γενικό Δικαστήριο δεν ασκεί επιρροή, διότι, στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι παρατεθείσες αποφάσεις, οι κατ' ιδίαν δημόσιοι διαγωνισμοί δεν αποτελούσαν τμήμα της περιγραφής του μέτρου ενισχύσεως. Ωστόσο, εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 23 έως 36 της επίδικης αποφάσεως, οι δημόσιοι διαγωνισμοί αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του επίμαχου μέτρου.

63 Δεύτερον, κατά το κράτος μέλος αυτό, το Γενικό Δικαστήριο δεν εξακρίβωσε την αξιοπιστία και τη συνοχή του δείγματος δημοσίων διαγωνισμών στο οποίο στηρίχθηκε η Επιτροπή ούτε εξακρίβωσε κατά πόσον αυτή χρησιμοποίησε τα κρίσιμα δεδομένα. Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας, με τη σκέψη 108 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι ισπανικές αρχές δεν προσκόμισαν τα στοιχεία που ήταν αναγκαία για να συναχθεί συμπέρασμα περί συμβατότητας της ενισχύσεως, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο. Αφενός, η Επιτροπή αποφάσισε η ίδια να αναλύσει δείγμα παρασχεθέν από τις ισπανικές αρχές και υποστήριξε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι δεν γνώριζε τον αριθμό των διαγωνισμών που είχε εξετάσει. Αφετέρου, σε κάθε περίπτωση, το ζήτημα της αξιοπιστίας του δείγματος που προσκόμισαν οι ισπανικές αρχές στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας δεν ασκεί επιρροή, στο μέτρο που ο έλεγχος της νομιμότητας της επίδικης αποφάσεως έπρεπε να πραγματοποιηθεί σε συνάρτηση με τα στοιχεία που ήταν διαθέσιμα κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως αυτής.

64 Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο, επιβεβαιώνοντας το συμπέρασμα της Επιτροπής, σύμφωνα με το οποίο το επίμαχο μέτρο δεν ήταν τεχνολογικώς ουδέτερο, κάλυψε, με το δικό του σκεπτικό, τα κενά που εμφάνιζε η επίδικη απόφαση.

65 Με το υπόμνημά του απαντήσεως, το Βασίλειο της Ισπανίας διευκρινίζει ότι ο υπό κρίση δεύτερος λόγος αναιρέσεως αφορά την αμέλεια της Επιτροπής, καθόσον δεν εξέτασε όλους τους διαγωνισμούς για τους οποίους προσκόμισαν στοιχεία οι ισπανικές αρχές. Το ζήτημα αυτό αγγίζει την εξουσία εκτιμήσεως της Επιτροπής και μπορεί, συνεπώς, να αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως αναιρέσεως.

66 Η Επιτροπή υπογραμμίζει, προκαταρκτικώς, ότι ο υπό κρίση λόγος αναιρέσεως δεν αφορά τη σκέψη 96 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και δεν μπορεί, επομένως, να έχει την έννοια ότι αμφισβητεί την ανάλυση της συμβατότητας της ενισχύσεως υπό το πρίσμα του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Εκτός αυτού, κατά την Επιτροπή, το Βασίλειο της Ισπανίας καλεί, με τον λόγο αυτόν, το Δικαστήριο να ελέγξει αυτεπαγγέλτως την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου και, με τον τρόπο αυτό, επιδιώκει να θέσει, στο στάδιο της αναιρετικής διαδικασίας, ζητήματα που δεν είχε επικαλεστεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, πράγμα που καθιστά τον υπό κρίση λόγο αναιρέσεως απαράδεκτο.

67 Κατά τα λοιπά, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι επικρίσεις που διατυπώνει το Βασίλειο της Ισπανίας κατά της αναλύσεως που πραγματοποίησε το Γενικό Δικαστήριο βάσει του δείγματος δημοσίων διαγωνισμών είναι αβάσιμες.

68 Με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι από το υπόμνημα απαντήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας προκύπτει ότι το κράτος μέλος αυτό επεκτείνει τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως στα στοιχεία που αφορά ο πρώτος λόγος αναιρέσεως, μολονότι τούτο δεν επιτρέπεται από το άρθρο 127, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, το κράτος μέλος αυτό επικαλείται, γενικώς, και στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως, την ύπαρξη ανεπαρκούς δικαστικού ελέγχου, ενώ ο πρώτος λόγος αυτός, όπως διατυπώθηκε, αφορά μόνον την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο ως προς την ύπαρξη ΥΓΟΣ.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

69 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, το Βασίλειο της Ισπανίας προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πολλαπλή πλάνη περί το δίκαιο στο πλαίσιο του ελέγχου της αναλύσεως στης Επιτροπής όσον αφορά τη συμβατότητα του επίμαχου μέτρου με την εσωτερική αγορά, κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, ΣΛΕΕ

70 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στην οποία ορθώς αναφέρθηκε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 99 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στο πλαίσιο του ελέγχου που ασκούν τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης στις σύνθετες οικονομικές εκτιμήσεις της Επιτροπής στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, δεν απόκειται στον δικαστή της Ένωσης να υποκαταστήσει την Επιτροπή στην οικονομική εκτίμησή της. Ωστόσο, ο δικαστής της Ένωσης οφείλει, μεταξύ άλλων, να ελέγχει όχι μόνον την ακρίβεια των αποδεικτικών στοιχείων των οποίων γίνεται επίκληση, την αξιοπιστία και τη συνοχή τους, αλλά και αν τα στοιχεία αυτά αποτελούν το σύνολο των στοιχείων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση σύνθετης καταστάσεως και αν είναι ικανά να θεμελιώσουν τα εξ αυτών αρυόμενα συμπεράσματα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2013, Land Burgenland κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-214/12 P, C-215/12 P και C-223/12 P, EU:C:2013:682, σκέψεις 78 και 79 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

71 Κατ’ αρχάς, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας, σύμφωνα με το οποίο το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να ελέγξει την ακρίβεια των αποδεικτικών στοιχείων στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή για να συναγάγει, με την επίδικη απόφαση, το συμπέρασμα ότι το επίμαχο μέτρο δεν μπορεί να θεωρηθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά δυνάμει του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, ΣΛΕΕ, διότι το μέτρο αυτό παραβιάζει την αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας.

72 Συγκεκριμένα, από το δικόγραφο της προσφυγής ακυρώσεως δεν προκύπτει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας προέβαλε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε σε στοιχεία ανακριβή.

73 Εξάλλου, το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας συνοψίζεται στην αμφισβήτηση της περιλαμβανομένης στη σκέψη 104 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως κρίσεως ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να παραθέσει, ως προς την μη τήρηση της αρχής της τεχνολογικής ουδετερότητας, στοιχεία αναλυτικότερα από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις αιτιολογικές σκέψεις 148 έως 171 της επίδικης αποφάσεως, λόγω του ότι η νομολογία στην οποία στηρίχθηκε, με τη σκέψη αυτή, το Γενικό Δικαστήριο δεν τυγχάνει εφαρμογής στην υπό κρίση περίπτωση.

74 Με τη σκέψη 104 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο αναφέρθηκε, ορθώς, στη νομολογία του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία, στην περίπτωση καθεστώτος ενισχύσεων, η Επιτροπή μπορεί να περιοριστεί στη μελέτη των χαρακτηριστικών του επίμαχου καθεστώτος, προκειμένου να εκτιμήσει, στο σκεπτικό της αποφάσεως, αν το καθεστώς αυτό είναι αναγκαίο για την υλοποίηση ενός από τους σκοπούς του άρθρου 107, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ. Επομένως, η Επιτροπή, σε μια απόφαση που αφορά τέτοιο καθεστώς, δεν υποχρεούται να προβεί σε ανάλυση της ενισχύσεως που χορηγήθηκε σε κάθε κατ’ ιδίαν περίπτωση βάσει του καθεστώτος αυτού. Μόνο στο στάδιο της

ανακτήσεως των ενισχύσεων είναι αναγκαίο να ελέγχεται η κατ' ιδίαν κατάσταση κάθε ενδιαφερομένης επιχειρήσεως (απόφαση της 13ης Ιουνίου 2013, HGA κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-630/11 P έως C-633/11 P, EU:C:2013:387, σκέψη 114 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

75 Εν προκειμένω, αρκεί να υπογραμμιστεί ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν αμφισβητεί ότι το επίμαχο μέτρο αποτελεί καθεστώς ενισχύσεων κατά την έννοια της αναφερόμενης στην προηγούμενη σκέψη νομολογίας, με αποτέλεσμα η νομολογία αυτή να τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωσή του. Συναφώς, δεν ασκεί επιρροή η περίσταση την οποία επικαλείται το Βασίλειο της Ισπανίας και η οποία αντλείται από το γεγονός ότι, εν προκειμένω, οι επίμαχοι κατ' ιδίαν δημόσιοι διαγωνισμοί περιλαμβάνονται στην περιγραφή του μέτρου ενισχύσεως.

76 Περαιτέρω, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ούτε το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας, σύμφωνα με το οποίο το Γενικό Δικαστήριο δεν εξακρίβωσε την αξιοπιστία και τη συνοχή του δείγματος δημοσίων διαγωνισμών στο οποίο στηρίχθηκε η Επιτροπή.

77 Συγκεκριμένα, από τη σκέψη 106 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε τέτοια εξακρίβωση προκειμένου να απαντήσει στο επιχείρημα που άντλησε το Βασίλειο της Ισπανίας από την έλλειψη αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος δημοσίων διαγωνισμών που χρησιμοποίησε η Επιτροπή. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, μολονότι από τους 82 διαγωνισμούς που ανέλυσε η Επιτροπή, οι 65 ήταν διαγωνισμοί με αντικείμενο τον εξοπλισμό, τους οποίους δεν αφορούσε η επίδικη απόφαση, οι 17 διαγωνισμοί με αντικείμενο την επέκταση του δικτύου, τους οποίους ανέλυσε η Επιτροπή, αποτελούν, σε κάθε περίπτωση, επαρκές δείγμα εν προκειμένω, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του γεγονότος ότι η διοικητική διαδικασία αφορούσε 16 αυτόνομες κοινότητες της Ισπανίας.

78 Εντούτοις, με την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα προκειμένου να υποστηρίξει ότι η εκτίμηση αυτή είναι προδήλως εσφαλμένη ούτε, κατά μείζονα λόγο, προσκόμισε στοιχεία ικανά να οδηγήσουν σε τέτοιο συμπέρασμα.

79 Τέλος, στο μέτρο που το κράτος μέλος αυτό περιορίζεται να υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο κάλυψε, με το σκεπτικό του, τα κενά που εμφάνιζε η επίδικη απόφαση, χωρίς να διευκρινίζει τους λόγους που το οδήγησαν στην προβολή του επιχειρήματος αυτού ούτε να προσδιορίζει τις σκέψεις της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως που σκοπεύει να προσβάλει, το επιχείρημα αυτό είναι απαράδεκτο.

80 Επομένως, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

81 Κατά συνέπεια, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

82 Βάσει του άρθρου 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται ως αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων. Το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο έχει εφαρμογή στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, ορίζει ότι ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

83 Δεδομένου ότι η Επιτροπή έχει ζητήσει την καταδίκη του Βασιλείου της Ισπανίας και το τελευταίο ηττήθηκε, πρέπει αυτό να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)